

Interjú Hajdu Jánossal

Hableánytól a Maccabi Játékokig – avagy eseménydús nyarat tudhat maga mögött a Terrorelhárítási Központ

Talán nincs is olyan, aki ne hallott volna a Hableány nevű sétahajó májusi szerencsétlen balesetéről. A rendőrség hivatalos honlapján az alábbi tájékoztatást olvashatjuk az eseményről.

„A Duna budapesti szakaszán, a Margit híd egyik pesti oldalához közeli pillérénél összeütközött a Hableány termes személyhajó és a Viking Sigyn kabinos szállodahajó. Az ütközés következtében a Hableány hét-nyolc másodperc alatt elsüllyedt. A hajóbalesetről 2019. május 29-én 21 óra 15 perckor történt az első állampolgári bejelentés a rendőrségre. Az első bünyügyi egység a bejelentéstől számított 14 percen belül érkezett a helyszínre (az első vízirendőr gyakorlatilag az állampolgári bejelentéssel megegyező időpontban bekapcsolódott a személyek mentésébe, felkutatásába). ... Az ügy kiemelt tárgyi súlyára tekintettel Magyarország belügyminisztere a mentés, kutatás irányítási pontjára érkezését követően a hajóbaleset körülményeinek minden részletre kiterjedő, ugyanakkor gyors vizsgálata érdekében nyomozócsoport felállítását határozta meg.” (URL1)

Ezzel szinte párhuzamosan – a balesetet követő nap estéjén – a belügyminiszter a Terrorelhárítási Központ (a továbbiakban: TEK) vezetőjét bízta meg, hogy irányítsa és koordinálja a mentési akciót. Nagyon összetett és a TEK számára nem szokványos feladatok elé állította a központ munkatársait a tizenhárom napig tartó mentés, figyelemmel arra, hogy az ilyen jellegű mentési műveletek nem tartoznak a TEK feladat- és hatáskörébe. De mit is jelentett mindez a gyakorlatban, tettük fel a kérdést Hajdu János rendőr vezérőrnagy úrnak, a TEK főigazgatójának, akivel dr. Hornyik Zsuzsanna beszélgetett.

Kulcsszavak: mentési akció, Terrorelhárítási Központ, Maccabi Játékok, rendezvénybiztosítás

Tisztelt Főigazgató Úr! A 2019. május 29-én történt sajnálatos hajóbalesetet követően nem sokkal belügyminiszter úr Önt és az Ön által irányított szervezetet bízta meg a mentési akció koordinálásával. Mindenki előtt közismert tény,

hogyan az ilyen jellegű tevékenység nem tartozik a TEK meghatározott feladatai közé. Ennek ellenére kijelenthetjük, hogy munkatársainak sikerült maximálisan helytállniuk új szerepkörükben. Hogyan zajlottak a mentési munkálatok, milyen nehézségekkel kellett szembesülniük a mentésben résztvevő kollégáknak és személy szerint Önnek?

A Terrorelhárítási Központ olyan feladatokkal szembesült a kapott munka során, amelyben eddig nem volt gyakorlata, hiszen ilyen jellegű tevékenységet eddig nem végzett, ugyanis eredeti rendeltetése egészen más jellegű. Ezért sajátos nyelvezetet használva kellett megközelítenünk a mentési feladatot. Úgy tekintettünk rá, mint egy általunk bevett műveletre, a megtervezése során is hasonlóan gondolkodtunk. A Belügyminisztérium irányítása alá tartozó szervezetek közül – kiemelten – segítségünkre volt a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, a Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és az Országos Vízügyi Főigazgatóság. Volt még egy nehezítő körülmény, mégpedig az, hogy nemcsak hivatásos, hanem több civil személlyel, illetve szervezet munkatársával is össze kellett hangoljuk a mentés során felmerülő, sokrétű feladatot. Több fórumon megemlégettünk már, hogy elismerés illeti a Belügyminisztérium valamennyi résztvevő szakemberét, a Honvédelmi Minisztérium vezérkarát, a Budapesti Műszaki Egyetem mérnökeit, valamint valamennyi civil szervezet munkatársát, akik fáradságot nem kímélve részt vettek a mentésben, olyan fegyelmezettséggel és a hivatásos állomány tagjaival összehangoltan, hogy az időjárás viszonyosságok ellenére az elvártnak megfelelő folyamatossággal zajlott az akció. Mindenki hozzátette a maga részéről, amit tudott, valaki a szakmai tudását, mások elengedhetetlen technikai feltételeket biztosítottak.

A Hableány elnevezésű termes személyhajó katasztrófájának áldozatai nagyobb arányban dél-koreai állampolgárok voltak. Hogyan kapcsolódott be az érintett ország a mentésbe, illetve részt vettek-e további külföldi szakemberek az akcióban?

Az első perctől kezdve kaptunk külföldről érkező segítséget. Az osztrák kollégák csatlakoztak elsőként, Csehországból is jöttek szakemberek, továbbá Norvégiából, ahonnan egy, a mentéshez elengedhetetlen szonárberendezés¹ is érkezett, és természetesen dél-koreai szakemberek is részt vettek az akcióban, rögtön azután, ahogyan Magyarországra érkeztek.

¹ A szonár angol rövidítés (sonar – sound navigation and ranging), jelentése: hanggal való navigáció és felderítés. Vízalatti műveleteknél a legfontosabb érzékelő, felderítő, navigáló eszköz (kisebb részben kommunikációs célra is használható). Néha hangradarként is hivatkoznak rá. A szonár hanghullámokat alkalmaz, amik vízben nagyobb sebességgel és nagyobb távolságra terjednek, mint levegőben. A szonár elve bármely összenyomhatatlan folyadékban alkalmazható. (Axelrod, A. 2005)

A TEK honlapján olvasható, hogy a mentés ideje alatt egy időre légtér korlátozást is elrendeltek. Ennek térképe is megtekinthető ugyanott. Mi indokolta ezt a rendelkezést?

Az elrendelt légtérzárnak elsősorban kegyeleti okai voltak, de az sem elhanyagolható, hogy a magasból végzett keresési munkálatokat is nagyban zavarta volna, ha ezalatt nem csak kizárólag a mentésben résztvevő szakemberek tartózkodnak a körülhatárolt területen. Ki kellett zárni annak a lehetőségét, hogy drónok alkalmazásával bárki engedély nélkül képeket készítsen a mentési tevékenységről, illetve a megtalált, balesetben elhunyt személyekről.

Az egész akció megszervezésén és koordinálásán kívül mi volt az, amit a TEK munkatársai tettek hozzá szakmailag a mentéshez?

A mentési akció levezénylése mellett, amelyre egy mobil műveletirányítási központból² került sor, a TEK bűvárai is merültek a máshonnan érkezett bűvárokkal együtt, valamint a TEK merülési szakértője koordinálta az ebben résztvevő profi szakemberek tevékenységét. A protokollnak megfelelően felállításra került egy egészségügyi műveleti támogató pont, ahol a reanimációs team is helyet kapott.

Melyek voltak a legnehezebb pillanatok a mentésben résztvevők számára?

A tizenhárom napon át tartó mentési munkálatok során felmerülő nehézségek között nem igazán lehet rangsort felállítani. Megküzdeni az időjárás viszonyosságokkal – a Duna magas vízszintje és erős sodrása –, amelyek végig meghatározták a szakemberek által elvégzendő feladatok időpontját, időtartamát, szinte ugyanakkora nehézséget jelentett, mint az a nyomás, amely a mentésben résztvevőkre nehezedett. Az akció elejétől a végéig a legnagyobb nehézséget mégis annak az egyensúlynak a fenntartása jelentette, hogy az ésszerűség határain belül maradjunk, amikor emberéleteket kellett kockáztatni annak érdekében, hogy a szerencsétlenül járt személyek holttestét megtaláljuk. Ennek ellenére sokszor nem tudtuk elkerülni, hogy ne kerüljenek veszélybe a mentésben résztvevők, különösen a merülésben közreműködő bűvárok. Szerencsére sikerült további áldozatok nélkül befejezni a mentési munkálatokat.

Annak érdekében, hogy jobban megértsük a dél-koreai hozzátartozóknak miért volt olyan fontos, hogy megtalálják a családtagok holttesteit, Balázs Lilla egyetemi hallgató volt segítségünkre, aki eredeti nyelven olvasta el a dél-koreai híradásokat a szerencsétlen eseménnyel kapcsolatban, és utána járt a dél-koreai

² Az idén került bevetésre élesben, a Hableány mentési akció során, a Terrorelhárítási Központ mobil műveletirányítási központja, amely első ránézésre úgy néz ki, mint egy különleges extrákkal ellátott kamion. (További részletek a Zsaru rendőrségi magazin 2019. szeptember 25-i, XXVIII. évfolyam, 39. számában olvashatók.)

halotti kultusz részleteinek is. Itt szeretnék megemlíteni az általa összeállított tanulmányból néhány részletet.

„A dél-koreai kultúrában halálhoz, temetkezéshez és a gyászhoz számos hit, hiedelem és hagyomány kötődik. A régi, konfucianizmushoz kapcsolódó szokások ma is léteznek modern változtatásokkal, és sok család valóban követi is ezeket. ... A haldokláshoz és a halálhoz kapcsolódó szokások és rituálék ezért kidolgozottak és részletesek a koreai kultúrában: a szokások kiterjednek a haldoklás folyamatára, az elhunytal kapcsolatos teendőkre, a lelkek távozásának és kiengesztelésének biztosítására, a temetésre és a gyász kezelésére is. A végtisztelet megadása érdekében az emberek igyekeznek otthonukba vinni a haldokló családtagjaikat, és mindenképpen biztosítani, hogy legalább valamelyik – saját nemű – családtag jelen legyen a haldokló személy utolsó pillanataiban. ... Mivel a koreai kultúrában az elhunyt ősök tisztelete központi szerepet játszik, illetve hitük szerint befolyásolja a várható gyermekáldást is, a végtisztesség megfelelő megadása igen nagy fontossággal bír a gyászoló rokonság számára. Az előírásoknak megfelelő végtisztesség megadására azonban nincs mindig lehetőség, hiszen mindig akad tragikus, váratlan haláleset, vagy ami még ennél is rosszabb nyom nélküli eltűnés. A régi dél-koreai hitvilág szerint, ha az ember az otthonán kívül, idegen helyen, ismerősök jelenléte nélkül hal meg a lelke nem nyugszik, céltalanul barangol, amíg kísértetté nem válik, aki bajt hoz családjára és embertársaira. Dél-koreai szempontból tehát rendkívüli fontosságú az eltűntek megtalálása, a testek hazahozatala és számukra a megfelelő végtisztesség megadása. Enélkül ugyanis nemcsak a család, hanem – hitük szerint – maga az elhunyt szelleme sem tud megnyugodni és továbblépni. A Hableány katasztrófája mindezek miatt többszörösen is fájdalmas a családtagok számára: szeretteik úton, hazájuktól és szeretteiktől távol, váratlanul fulladtak meg/haltak meg. A végtisztesség megadását pedig nem csak a fizikai távolság, hanem az is akadályozta, hogy több személyt eltűntként kerestek; sok esetben holttestük napokig nem került elő. Így a családtagoknak nem csak azzal kellett szembesülniük, hogy szerették tragikus körülmények között elhunyt, hanem azzal a lehetőséggel is szembe kellett nézniük, hogy holttest hiányában nem tudnak elbúcsúzni tőle, az elhunyt számára a megfelelő végtisztesség nem biztosítható, s rokonuk lelke talán sohasem fog végső nyugalmat találni.” (Bell, 2019)

Nagyon fontos annak megemlítése is, hogy a dél-koreai híradásokban végig elismerően nyilatkoztak a mentésben részt vett magyar hatóságok munkájáról.

Az idei nyár második felében sor került egy különleges rendezvényre Budapesten. 2019-ben Budapest Európa Sportfővárosa, ennek egyik kiemelt eseménye

volt a Maccabi Játékok megrendezése fővárosunkban, amelyen közel három-ezren vettek részt. A majdnem egyhetes rendezvény biztosításának irányításával szintén a Terrorelhárítási Központot bízták meg. Ez szintén nem tartozik a központ profiljába, azonban ezt – a Budapest egész területére kiterjedő, több ezer fős résztvevővel zajló sportrendezvényt – is sikerült professzionálisan levezényelni. Ezzel kapcsolatban Kovács András r. ezredessel, a TEK Ügyeleti és Objektumvédelmi Igazgatóságának vezetőjével beszélgettünk.

Hány különböző szervezet munkáját kellett összehangolni?

A Maccabi Játékok biztosításában részt vettek a Belügyminisztérium alá tartozó rendvédelmi szervek, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, az Alkotmányvédelmi Hivatal, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság munkatársai. A rendészeti szervek mellett jelen volt az Országos Mentőszolgálat, valamint együttműködő partnerünk volt a Volánbusz, több civil mentőszolgálat, a Mazsihisz, valamint civil biztonsági szolgálatok. A fentiekén kívül, tekintettel a rendezvény nemzetközi jellegére, folyamatosan együttműködtünk a külföldi partnerszolgálatokkal is. Az esemény biztosításával kapcsolatban a TEK székhelyén lett felállítva a műveletirányítási központ, az itt meghatározott irányelvek mentén került levezénylésre minden biztonsági intézkedés a rendezvény teljes időtartama alatt.

Mennyivel korábban kezdték meg az egyes helyszínek lezárását, biztosítását?

A konkrét biztosításhoz kapcsolódóan igyekeztünk nem túl korán bevezetni a korlátozó intézkedéseket, de minimum 12-24 órával korábban végezni kellett például a tűzszerezési átvizsgálásokkal. Különleges nehézséget jelentett a Hajós Alfréd uszodában, hogy ott nem az egész objektum szolgált a rendezvény helyszínül, hanem azzal párhuzamosan ifjúsági táborok, illetve egyéb programok kerültek megtartásra. A rendezvény minden pontján, mind a fővárosban, mind vidéken minden beléptetésnél biztosított volt a rendőri jelenlét. Mivel a közlekedés mindig egy többletkockázatot hordoz magában, ezért előre meghatározott útvonalak mentén szállították a résztvevő sportolókat a különböző helyszínek között, minden alkalommal rendőri biztosítás mellett.

Milyen jellegű igénybevételeknek kellett eleget tennie a Terrorelhárítási Központ érintett munkatársainak a sportrendezvények biztosítása során?

Annak ellenére, hogy a rendezvénybiztosítás nem tartozik a TEK feladat- és hatáskörébe, már a 2017-ben megrendezett FINA Világbajnokság során is bevetésre kerültek a kollégák. Akkor még nem mint koordinátor vettünk részt az esemény biztosításában, de akkor is és most is szükség volt a TEK műveleti és felderítési képességére egyaránt.

Ha egy mondatban kellene összefoglalnia, hogy milyen hozadéka volt az idei nyárnak a szervezetük számára, mit mondana?

A Belügyminisztérium irányítása alá tartozó szervek általában önállóan végzik a feladataikat, a konkrét munkafolyamatokba nem lehet belelátni. Idén nyáron velünk együtt a különböző területekről érkező kollégáknak is volt alkalma meg tapasztalni azt, hogy amikor szükség van rá, akkor kitűnő a szervezetek közötti együttműködés, amelynek során mindenki hozzáteszi saját képességét a közös feladat sikeres végrehajtása érdekében.

Felhasznált irodalom

Axelrod, A. (2005): *Encyclopedia of the American Armed Forces*. New York: Facts on File
Bell, M. (2019): *North Korea's Missing Dead*. The Diplomat https://www.academia.edu/39708495/North_Korea_s_Missing_Dead_Pdf

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *Tájékoztató a budapesti hajóbaleset vizsgálatáról*. <http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/dunai-hajobaleset/tajekoztatas-a-budapesti-hajobaleset>